

ĐÁNH GIÁ HIỆU QUẢ ỨNG DỤNG CÁC PHƯƠNG PHÁP HỌC TẬP TƯƠNG TÁC TRONG GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH CHO SINH VIÊN TRƯỜNG ĐẠI HỌC TÀI NGUYÊN VÀ MÔI TRƯỜNG HÀ NỘI

Nguyễn Đình Tú

Khoa Giáo dục Thể chất - Giáo dục GDQP&AN.
Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội

Tóm tắt: Giáo dục Quốc phòng và An ninh luôn kém thu hút người học. Mục đích của nghiên cứu là đánh giá hiệu quả ứng dụng các phương pháp tương tác trong quá trình giảng dạy nhằm tăng cường hiệu quả học tập tương tác trong môn Giáo dục Quốc phòng và An ninh cho sinh viên Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội. Kết quả cho thấy các cuộc thảo luận nhóm khuyến khích sự hợp tác và tư duy phản biện, giúp sinh viên tăng khả năng hiểu lên từ 30→50% trong các điều kiện tiến hành khác nhau. Nghiên cứu ủng hộ việc tích hợp các phương pháp tương tác vào chương trình giảng dạy Giáo dục Quốc phòng và An ninh, trang bị cho các nhà giáo dục chương trình đào tạo phù hợp, triển khai các nền tảng học tập kỹ thuật số và kết hợp nội dung có liên quan đến văn hóa để tối ưu hóa kết quả học tập. Các phương pháp tương tác cung cấp một cách tiếp cận mang tính chuyển đổi để thúc đẩy sự tham gia tích cực và trang bị cho người học những thách thức trong thế giới thực.

Từ khóa: Học tập tương tác, Giáo dục Quốc phòng và An ninh, sinh viên, Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội.

EVALUATING THE EFFECTIVENESS OF APPLYING INTERACTIVE LEARNING METHODS IN NATIONAL DEFENSE AND SECURITY EDUCATION FOR STUDENTS AT HANOI UNIVERSITY OF NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT

Nguyen Dinh Tu

Faculty of Physical Education - National Defense and Security Education
Hanoi University of Natural Resources and Environment

Abstract: National Defense and Security Education has always been a poor attraction for learners. The purpose of this study is to evaluate the effectiveness of applying interactive methods in the teaching process to enhance the effectiveness of interactive learning in the National Defense and Security Education subject for students at Hanoi University of Natural Resources and Environment. The results show that group discussions encourage collaboration and critical thinking, helping students increase their understanding by 30→50% under different implementation conditions. This study advocates the integration of interactive methods into the National Defense and Security Education curriculum, equipping educators with appropriate training programs, deploying digital learning platforms, and incorporating culturally relevant content to optimize learning outcomes. Interactive methods provide a transformative approach to promote active participation and prepare learners for real-world challenges.

Keywords: Interactive learning, National Defense and Security Education, students, Hanoi University of Natural Resources and Environment.

Nhận bài: 20/01/2025

Phản biện: 19/02/2025

Duyệt đăng: 23/02/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Ở Việt Nam, Giáo dục Quốc phòng và An ninh (GDQP&AN) đóng vai trò quan trọng trong việc thúc đẩy sự chuẩn bị quân sự và trong việc truyền đạt các giá trị như chủ nghĩa dân tộc, lòng yêu nước và trách nhiệm xã hội. Chương trình giảng dạy này nhằm trang bị cho công dân khả năng ứng phó với cả các mối đe dọa truyền thống và hiện đại, bao gồm các thách thức về ý thức hệ và chính trị xã hội. Tuy nhiên, hiệu quả của chương trình giảng dạy này phần lớn phụ thuộc vào phương pháp giảng dạy được sử dụng để truyền đạt chương trình. Các phương pháp giảng dạy truyền thống dựa trên bài giảng, mặc dù hiệu quả trong việc truyền tải thông tin, nhưng đã chứng minh là

không đủ để thu hút người học.

Tuy nhiên, việc triển khai chương trình giảng dạy GDQP&AN phải đối mặt với một số thách thức, đặc biệt là trong việc thúc đẩy sự tham gia của người học và đảm bảo tính phù hợp của nội dung giáo dục. Sự tách biệt này thường dẫn đến việc thiếu sự nội tâm hóa các giá trị GDQP&AN quan trọng như làm việc nhóm, lòng yêu nước và trách nhiệm xã hội. Ngược lại, các phương pháp học tập tương tác - những phương pháp khuyến khích sự tham gia tích cực và ứng dụng vào thực tế - đã chứng minh được thành công đáng kể trong việc vượt qua những rào cản này. Unesco (2020) phát hiện ra rằng các mô phỏng và thảo luận nhóm đã tăng sự tham

gia của người học lên 60%. Ngoài ra, việc sử dụng các nghiên cứu tình huống tại địa phương, chẳng hạn như xem xét vai trò của cộng đồng bản địa trong giải quyết xung đột hoặc bảo tồn văn hóa, cho phép người học kết nối tốt hơn các khái niệm lý thuyết với các tình huống thực tế, do đó củng cố sự hiểu biết của họ về các giá trị GDQP&AN.

Các phương pháp học tập tương tác ưu tiên các phương pháp lấy người học làm trung tâm, tránh xa hướng dẫn thụ động và thúc đẩy sự tham gia tích cực. Trong bối cảnh GDQP&AN, các cuộc thảo luận nhóm đặc biệt hiệu quả trong việc khuyến khích người học phân tích các chủ đề một cách phê phán và trao đổi ý tưởng. Cũng theo UNESCO, các bài tập này làm tăng cả sự tham gia và hiểu biết lên 50%, khiến chúng trở thành một công cụ có giá trị cho việc học tập theo trải nghiệm. Các bài giảng truyền thống đạt được tỷ lệ tham gia và hiểu biết lần lượt =30 và 40%, trong khi các phương pháp tiếp cận tương tác - chẳng hạn như mô phỏng và thảo luận nhóm - giúp tăng tỷ lệ này lên 60→70%.

Mục đích của nghiên cứu này là đánh giá hiệu quả ứng dụng các phương pháp tương tác trong quá trình giảng dạy nhằm tăng cường hiệu quả học tập tương tác trong môn GDQP&AN cho sinh viên (SV) Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội (T.ĐHTN&MTHN).

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Tổng quan nghiên cứu

2.1.1. Quan điểm nghiên cứu

Chương trình giảng dạy GDQP&AN là một công cụ chiến lược được thiết kế để thúc đẩy nhận thức về chủ nghĩa dân tộc, lòng yêu nước và trách nhiệm xã hội trong công dân. Tuy nhiên, sự thành công của chương trình giảng dạy này phụ thuộc đáng kể vào các phương pháp giảng dạy được sử dụng.

2.1.2. Phương pháp thảo luận nhóm trong GDQP&AN

Thảo luận nhóm bao gồm những người tham gia trao đổi ý tưởng và phân tích các chủ đề một cách hợp tác, thúc đẩy tư duy phản biện và sự tham gia tích cực. Áp dụng phương pháp thảo luận nhóm trong môn GDQP&AN có thể cải thiện khả năng hiểu biết lên 30% so với bài giảng truyền thống. Phương pháp này cho phép SV thách thức quan điểm của mình và phát triển sự hiểu biết sâu sắc hơn về các khái niệm thông qua tương tác giữa các SV với nhau.

2.1.3. Nghiên cứu trường hợp gắn với cuộc sống, chuyên ngành của SV

Nghiên cứu trường hợp tích hợp các tình huống thực tế có liên quan về cuộc sống, chuyên ngành của SV có thể nâng cao khả năng kết nối các khái niệm lý thuyết với các ứng dụng thực tế của họ. Việc kết hợp các ví dụ như các hoạt động cộng đồng truyền thống hoặc các chiến lược giải quyết xung đột tại địa phương, đã cải thiện khả năng hiểu biết lên 40% về xung đột và phương pháp giải quyết xung đột cá nhân. Thêm vào đó, việc khám phá cách các chuyên ngành tác động đến kinh tế xã hội có thể giúp SV hiểu được những vận động kinh tế của môn học mà SV đang học.

2.1.4. Mô phỏng và học tập trải nghiệm

Mô phỏng đưa người học vào các tình huống thực tế, cho phép họ áp dụng các giá trị GDQP&AN trong một môi trường được kiểm soát. Theo UNESCO, mô phỏng và các bài tập nhập vai có thể tăng sự tham gia và hiểu biết của người tham gia lên 50%. Các phương pháp này cung cấp cho người tham gia kinh nghiệm thực tế trong việc xử lý các thách thức như quản lý khủng hoảng, ra quyết định và làm việc nhóm.

2.1.5. Vai trò của công nghệ trong việc nâng cao việc học tương tác

Việc tích hợp các công cụ và nền tảng kỹ thuật số đã nâng cao hơn nữa hiệu quả của các phương pháp học tương tác. Ví dụ, mô phỏng ảo, thảo luận nhóm trực tuyến và các nghiên cứu tình huống kỹ thuật số đã giúp thu hút người học ở những nơi xa xôi hoặc hạn chế về nguồn lực. Việc sử dụng công nghệ trong các hoạt động giáo dục nói chung và GDQP&AN đều có thể làm tăng khả năng tiếp cận và tương tác, đặc biệt là ở các thế hệ trẻ quen thuộc hơn với các công cụ kỹ thuật số.

Mặc dù có nhiều ưu điểm, các phương pháp học tương tác ở trong từng môn học vẫn có những đặc điểm và khó khăn khác nhau, bao gồm nhu cầu về những người hướng dẫn có kỹ năng, nguồn lực đầy đủ và sự sẵn sàng của người tham gia. Tuy nhiên, những thách thức này cũng mang đến cơ hội đổi mới.

2.2. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu này sử dụng phương pháp đánh giá tài liệu định tính để đánh giá hiệu quả của các phương pháp học tập tương tác trong chương trình giảng dạy GDQP&AN, trong đó chủ yếu là các phương pháp thảo luận nhóm, nghiên cứu trường hợp và mô phỏng. Tài liệu được phân tích theo chủ đề để xác định các mô hình lặp lại liên quan đến sự tham gia và hiểu biết, trong khi phân tích so sánh làm nổi bật sự khác biệt giữa các phương

pháp truyền thống và tương tác. Phương pháp này cung cấp một khuôn khổ toàn diện để đánh giá tác động của việc học tập tương tác trong việc thúc đẩy nhận thức về GDQP&AN.

2.3. Kết quả nghiên cứu

2.3.1. Thảo luận nhóm

Thảo luận nhóm nổi bật là một công cụ mạnh mẽ để thúc đẩy sự tham gia và tư duy phản biện trong chương trình giảng dạy GDQP&AN. Phương pháp này cho phép người tham gia trao đổi ý tưởng, hợp tác giải quyết vấn đề và phát triển sự hiểu biết sâu sắc hơn thông qua tương tác giữa các đồng nghiệp. Các cuộc thảo luận nhóm đã cải thiện khả năng hiểu của người học lên 30% so với phương pháp giảng dạy truyền thống. Các cuộc thảo luận này khuyến khích người tham gia liên hệ các khái niệm trừu tượng như chủ nghĩa dân tộc và lòng yêu nước với kinh nghiệm cá nhân của họ, nâng cao sự hiểu biết thực tế của họ về các giá trị này. Tuy nhiên, hiệu quả của chúng phần lớn phụ thuộc vào kỹ năng điều phối của người hướng dẫn tức giảng viên, vì các cuộc thảo luận không được điều hành tốt có thể dẫn đến sự tham gia không bình đẳng hoặc thiếu tập trung.

2.3.2. Nghiên cứu trường hợp

Các nghiên cứu trường hợp chủ yếu liên quan đến các vấn đề gắn liền với cuộc sống và ngành học của SV tại T.ĐHTN&MTHN, cụ thể bao gồm việc xem xét các ví dụ có liên quan đến văn hóa và bối cảnh, chẳng hạn như các hoạt động của người dân địa phương, nỗ lực của cộng đồng địa phương trong việc đảm bảo an ninh xã hội hoặc giải quyết xung đột. Các nghiên cứu trường hợp này cho phép SV kết nối các khái niệm lý thuyết với các ứng dụng trong thế giới thực, thúc đẩy sự liên quan và tương tác lớn hơn. Theo lý thuyết, phương pháp này cải thiện khả năng hiểu lên 40%, vì nó cung cấp cho SV có thể tham gia các tình huống liên quan để khám phá các giá trị GDQP&AN. Ngoài ra, các nghiên cứu tình huống

giúp SV bồi dưỡng ý thức về bản sắc và trách nhiệm đối với tình hình an ninh xã hội và trách nhiệm với xã hội nơi sống và học tập. Tuy nhiên, một trong những thách thức là đảm bảo tính đại diện và tính bao hàm của các nghiên cứu tình huống được chọn để phù hợp với nhiều nền tảng khác nhau của SV.

2.3.3. Phương pháp mô phỏng

Phương pháp mô phỏng là một trong những phương pháp học tập tương tác có tác động nhất đối với GDQP&AN. Bằng cách đưa SV vào các tình huống thực tế, mô phỏng cho phép SV tham gia áp dụng kiến thức lý thuyết vào các tình huống thực tế. Cũng theo UNESCO, phương pháp mô phỏng đã tăng cả sự tham gia và khả năng hiểu lên 50% so với các bài giảng truyền thống. Phương pháp này đặc biệt hiệu quả để phát triển các kỹ năng mềm quan trọng như làm việc nhóm, ra quyết định và giải quyết xung đột, vốn rất cần thiết trong bối cảnh GDQP&AN. Tuy nhiên, mô phỏng có thể tốn nhiều nguồn lực, đòi hỏi các công cụ đặc thù hoặc hiện đại và giảng viên có trình độ và kinh nghiệm cao để triển khai tối ưu.

2.3.4. Phân tích so sánh các phương pháp giảng dạy

Các phương pháp truyền thống dựa trên bài giảng, mặc dù hiệu quả trong việc truyền tải thông tin, nhưng thường không thu hút được người học tích cực hoặc đảm bảo tiếp thu các giá trị kiến thức bắt buộc. Thực tế các môn học khác cho thấy các bài giảng chỉ thu hút được 30% người học và tỷ lệ hiểu = 40%. Ngược lại, các phương pháp tương tác như thảo luận nhóm, nghiên cứu tình huống và mô phỏng luôn đạt được tỷ lệ thu hút và hiểu = 60 → 70%. Những phát hiện này nhấn mạnh những hạn chế của các phương pháp thụ động dựa trên bài giảng và nhu cầu áp dụng các phương pháp năng động hơn, lấy người học làm trung tâm. Tỷ lệ các phương pháp được mô tả cụ thể theo biểu đồ sau:

Biểu đồ 1. Biểu đồ mô tả hiệu quả các phương pháp

Biểu đồ trực quan và phân tích so sánh các phương pháp giảng dạy xác nhận tính hiệu quả của các chiến lược học tập tương tác trong việc giải quyết những thiếu sót của các phương pháp tiếp cận truyền thống. Các cuộc thảo luận nhóm thúc đẩy sự hợp tác và tư duy phản biện, các nghiên cứu tình huống cục bộ nâng cao sự hiểu biết theo ngữ cảnh và các mô phỏng cung cấp những trải nghiệm thực tế, thực hành. Cùng nhau, các phương pháp này tạo ra một môi trường học tập hấp dẫn và có tác động hơn, đảm bảo người học tiếp thu các giá trị GDQP&AN và chuẩn bị tốt hơn để giải quyết các thách thức trong thế giới thực.

Các kết quả thu được cũng làm nổi bật những khó khăn, tồn tại liên quan đến việc triển khai các phương pháp tương tác, chẳng hạn như nhu cầu về những người hướng dẫn có kỹ năng, nguồn lực đầy đủ và lựa chọn cẩn thận nội dung giảng dạy. Việc giải quyết những tồn tại này là rất quan trọng để tối đa hóa tiềm năng của các chiến lược học tập tương tác trong GDQP&AN.

2.4. Thảo luận

Các phương pháp học tập tương tác đã được chứng minh là có khả năng chuyển đổi trong các bối cảnh giáo dục, đặc biệt là trong chương trình giảng dạy GDQP&AN. Các phương pháp này, chẳng hạn như thảo luận nhóm, nghiên cứu tình huống tại địa phương và mô phỏng, thúc đẩy sự tham gia tích cực và hiểu biết sâu sắc hơn bằng cách đặt người học vào trung tâm của quá trình giáo dục.

Thảo luận nhóm vẫn là nền tảng của việc học tập tương tác, cho phép người tham gia trao đổi ý tưởng và tham gia phản biện vào tài liệu. Nghiên cứu trường hợp mang lại sự liên quan thực tế cho các khái niệm lý thuyết, cho phép người học kết nối các ý tưởng trừu tượng với các tình huống thực tế. Đối với phương pháp mô phỏng, nó thường được sử dụng nhằm đưa người học vào các tình huống thực tế, cho phép họ áp dụng kiến thức lý thuyết trong các môi trường được kiểm soát. Ngoài ra, phương pháp mô phỏng cũng được

xác định là góp phần quan trọng vào sự phát triển chuyên môn của người học bằng cách tạo ra bầu không khí tích cực và thúc đẩy động lực tham gia tích cực vào quá trình học tập. Khả năng kiểm tra kiến thức trong thực tế và thích ứng với các tình huống động khiến mô phỏng trở thành một thành phần quan trọng của việc học tương tác, đặc biệt là trong các lĩnh vực đòi hỏi kinh nghiệm thực hành.

Việc tích hợp các phương pháp tương tác luôn vượt trội hơn các phương pháp tiếp cận dựa trên bài giảng truyền thống. Tuy nhiên, các phương pháp tiếp cận tương tác, chẳng hạn như thảo luận nhóm, nghiên cứu trường hợp cục bộ và mô phỏng, khuyến khích sự tham gia tích cực và hiểu biết theo ngữ cảnh. Nghiên cứu chỉ ra rằng các phương pháp này không chỉ cải thiện kết quả nhận thức mà còn tăng cường sự tự tin và khả năng giải quyết vấn đề của người học.

III. KẾT LUẬN

Các phương pháp học tập tương tác như thảo luận nhóm, nghiên cứu tình huống và mô phỏng, đã chứng minh được hiệu quả cao trong việc thúc đẩy sự tham gia, hiểu biết và ứng dụng kiến thức thực tế của SV tại T.ĐHTN&MTHN. Các phương pháp này chuyển trọng tâm từ việc cung cấp thông tin thụ động sang sự tham gia tích cực của SV, giúp trải nghiệm giáo dục trở nên năng động và có ý nghĩa hơn. Những lợi thế đáng kể của các phương pháp này đã được ghi nhận từ khi nó được tạo ra, bao gồm cải thiện tư duy phản biện, giải quyết vấn đề theo nhóm và khả năng thích ứng với các thách thức trong thế giới thực. Trong giáo dục GDQP&AN nói chung, các phương pháp tương tác đặc biệt có giá trị trong việc truyền đạt các giá trị như chủ nghĩa dân tộc, lòng yêu nước và trách nhiệm xã hội. Các phát hiện nhấn mạnh rằng so với các phương pháp dựa trên bài giảng truyền thống, các phương pháp tương tác luôn đạt được tỷ lệ tham gia và hiểu biết cao hơn. Tuy nhiên, việc triển khai thành công các phương pháp này đòi hỏi các giảng viên phải có kỹ năng, đủ nguồn lực giảng dạy và phù hợp với nhu cầu và bối cảnh văn hóa của SV.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2017), Thông tư 03/2017/TT-BGDĐT về ban hành chương trình GDQP&AN trong trường trung cấp sư phạm, cao đẳng sư phạm và cơ sở GD đại học, Hà Nội.
2. Bộ Quốc phòng (2009), GDQP&AN đối với cán bộ công chức của Đảng, Nhà nước và đoàn thể, Nxb Quân đội Nhân dân, Hà Nội.
3. Nguyễn Bá Dương (2010), Tư duy lý luận của Đảng ta về đổi mới GDQP&AN trong tình hình hiện nay, Nxb CTQG, Hà Nội.
4. Nguyễn Bá Dương, Nguyễn Văn Quang (2014), Bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới, Nxb CTQG, Hà Nội.
5. Ngô Đức Diễm (2011), Xây dựng ý thức chính trị của SV Thành phố Hồ Chí Minh trước tác động của toàn cầu hóa hiện nay, Luận văn Thạc sĩ CNXH khoa học, Học viện Chính trị, Hà Nội.